

Båtsmanstorpet nr 150, Fyrtorp

Det röda huset innanför stenvallen var under många år båtsmanstorpet nr 150, Fyrtorp. Det var en dubbling, dvs. ett extratorp, till huvudtorpet på Fångö.

Konung Karl XI skapade Indelningsverket för att på ett säkert och smidigt sätt hålla soldater och manskap till de många krigerna under 1700- och 1800-talen. I varje län organiserades minst ett

infanteriregemente med ca 1100 soldater, ibland också ryttarregementen. Båtsmanstorpen tillkom för att försöka flottan med manskap. Båtsmännen var knutna till örlogsstationerna.

Ett antal hemman (gårdar) ansvarade gemensamt i en s.k. rote för att anställa en soldat/båtsman och försöka honom med bostad och (ibland) lön. Soldaten med familj levde på sitt lilla torp, gjorde dagsverken och hade arbeten i bygden. Han övade också regelbundet med sitt kompani. Till torpet hörde i regel en liten täppa.

På den ekonomiska kartan från 1945 syns båtsmanstorpet som en liten fylld rektangel, snett till vänster ovanför F i namnet Fyrtorp. Båtsmanställen är det gulmarkerade fältet ovanför O i Fyrtorp.

Ekonomiska kartan från 1945

Skyltens innehåll finns också på Samfällighetens webbplats. Du når den via QR-koden här:

I Gryts socken fanns 28 båtsmanställen inklusive dubblingar, och på det som nu är Snäckvarpsområdet fanns detta dubblingställe i Fyrtorp. Dess båtsman tillhörde Östgöta båtsmanskompani, vid Örlogsstationen i Karlskrona.

I den rote som ansvarade för båtsmanstorpet i Fyrtorp och på Fångö ingick ursprungligen fem gårdar: Fångö (1), Fyrtorp (1), Kallsö (½), Arentorp (½), (ska sannolikt vara Norrtorp) och Snäckvarp (1). Senare tycks ansvaret för torpet i Fyrtorp endast ha åvilat Fyrtorps- och Fångöbönderna.

Båtsmännens namn gick oftast i arv med torpet de tillhörde. I Fyrtorp hade man namn som anknöt till kyrkans gård Strömmen -- Ström, Strömstad, och Strömberg. Andra exempel på namn på socknens båtsmän är Tjäderhane (i Vångsten), Kråka (i Syltvik), Springare (på Kråkmarö), Bredskägg (på Ämtö) och Orrhöna (på Fångö).

På fördubblingstället 150 i Fyrtorp finns båtsmän redovisade från slutet av 1600-talet till början av 1800-talet. Den första vi kan finna är Bengt Block. Om honom vet vi att han dog 1691. Den sista vi känner till på torpet är Nils Andersson Strömstad. Han var född 1788 och antogs som båtsman 1808.

Till torpet i Fyrtorp hörde Torptäppan, en liten täppa belägen några hundra meter från torpet. Den ligger i den sydöstra delen av Fyrtorpsängen ner mot berghällen, som ibland kallas dansbanan. Rotebönderna betalade inte lön till båtsmannen på dubblingstället så båtsmännen måste därför leva på dagsverken och andra sysslor i socknen och på vad den lilla täppan kunde ge. Torptäppan är nummer 18 på kartan från 1801.

Karta från 1801

Pliktens att hålla dubblingställe upphörde 1811 och då övergick torpet till vanlig bostad. Huvudtorpet på Fångö fungerade till dess Indelningsverkets organisation upphörde i slutet av 1800-talet.

På båtsmanstorpet bodde 1935–1950 en man som kallades Öläningen, tillsammans med sin hushållerska. Det kan man läsa om i Grytsboken. Han kom från Öland till Gryts socken och tillverkade kvastar, sålde porslin och sänken till nät som han fraktade från Öland. Han köpte ett hemman på Hamnholmen vid Kättlö, men bosatte sig sedan på det tidigare båtsmanstorpet i Fyrtorp.